

dr hab. Aneta Teległów, prof. AWF

Kraków, 22.11.2021

Zakład Promocji Zdrowia

Instytut Nauk Podstawowych

Wydział Rehabilitacji Ruchowej

Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Anety Moniki Łomnickiej

zatytułowanej: *Wpływ wysiłku fizycznego na układ immunologiczny podczas karcinogenezy wywołanej N-metylo-N-nitrozomocznikiem u szczurów*

Rozprawa doktorska wykonana w Zakładzie Fizjoterapii w Medycynie Zabiegowej i Onkologii, w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.

Promotor pracy: dr hab. Iwona Malicka, prof. AWF

Autorka niniejszej rozprawy dokonała oceny wpływu wysiłku fizycznego na układ immunologiczny oraz powstanie i rozwój raka listwy mleczej wywołanego N-metylo-N-nitrozomocznikiem u szczurów.

Tytuł pracy został sformułowany w sposób jasny, prawidłowy i oddaje treść rozprawy. Praca ma charakter eksperymentalny i multidyscyplinarny, mieści się w zakresie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o kulturze fizycznej. Tematyka, którą zajmuje się Pani magister w tej dysertacji jest interesująca.

Decyzją Rady Kolegium Naukowego Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu z dnia 30 września 2021 roku zostałam wyznaczona na recenzenta wskazanej wyżej pracy, którą zamieszczam poniżej.

1. Struktura pracy, zgodność treści z tematem

Przedstawiona do oceny praca doktorska ma typowy układ pracy badawczej, liczy 124 strony. Praca zbudowana jest 7 rozdziałów. Są to: Wstęp, Cel pracy, Materiał i metody, Wyniki, Dyskusja, Wnioski i Piśmiennictwo. Podział pracy na rozdziały jest typowy dla rozpraw doktorskich i nie budzi zastrzeżeń. W pracy zamieszczono 15 rycin, 29 tabel przedstawiających uzyskane wyniki oraz załącznik zawierający kopię opinii I Lokalnej Komisji Etycznej Ludwika Hirszfelda ds. Doświadczeń na Zwierzętach w Instytucie Immunologii i Terapii Doświadczalnej Polskiej Akademii Nauk we Wrocławiu (nr 37/2010). Praca zawiera wykaz skrótów używanych w tekście pracy. Układ i proporcje w rozprawie są poprawne. Piśmiennictwo dobrze dobrane, liczy 187 pozycji i świadczy o bardzo dobrej znajomości podjętego tematu. Merytorycznie treści zawarte w rozprawie odpowiadają tematowi pracy. Praca bardzo staranna, napisana poprawnym naukowym językiem.

2. Wstęp

Część wstępna pracy liczy 27 stron, w której Autorka przedstawia zagadnienia dotyczące raka piersi, charakteryzuje układ immunologiczny oraz wskazuje na rolę badań eksperymentalnych w ocenie wpływu aktywności fizycznej na rozwój raka piersi. Rak piersi zarówno w Polsce jak i na świecie należy do najczęściej występujących nowotworów złośliwych. Autorka rozważa przyczyny powstawania raka piersi w Polsce oraz podaje dane WHO. Dalej we Wstępie Autorka zwraca uwagę na profilaktykę raka piersi dzieląc na I, II i III fazę. Do profilaktyki pierwszej fazy (pierwotnej), której celem jest redukcja zachorowalności Autorka zalicza wiek i płeć, zwiększoną ekspozycję na działanie estrogenów, zmniejszenie czasu ekspozycji na estrogeny poprzez uprawianie sportu od najmłodszych lat, zależność między wiekiem, w którym kobieta urodziła pierwsze dziecko a rakiem piersi, zażywanie hormonalnych środków antykoncepcyjnych przez kobiety, otyłość, spożycie alkoholu, predyspozycje rodzinne. W dalszej części Wstępu Autorka opisując profilaktykę drugiej fazy zwraca uwagę na wczesne zdiagnozowanie zmiany nowotworowej poprzez zastosowanie badań diagnostycznych do których należą: badania mammograficzne, USG, rezonans magnetyczny czy nieinwazyjny test przesiewowy jakim jest samobadanie piersi. W profilaktyce III fazy Autorka zwraca uwagę na redukcję zaburzeń czynnościowych i powikłań, które wynikają z choroby. Autorka podkreśla jak ważną rolę w profilaktyce raka piersi pełni aktywność fizyczna. Dalej we Wstępie Autorka omawia budowę i funkcje układu immunologicznego, populacje i subpopulacje limfocytów. Autorka podkreśla rolę układu immunologicznego w patogenezie i progresji chorób nowotworowych oraz skuteczność aktywności fizycznej w aktywacji procesów odpornościowych. Szeroki zakres przeglądu piśmiennictwa przez Autorkę świadczy o bardzo dobrej znajomości tematyki.

3. Cel badań

Autorka poprawnie sformułowała cel poznawczy badań, którego zadaniem była ocena wpływu wysiłku fizycznego na układ immunologiczny oraz powstanie i rozwój raka listwy mleczej wywołanego N-metylo-N-nitrozomocznikiem u szczurów. Stosownie do celu badań Autorka pracy sformułowała pięć pytań badawczych oraz dwie hipotezy badawcze.

4. Materiał i metody

Badaniami objęto samice szczurów rasy Sprague – Dawley. Zwierzęta zostały podzielone na 2 modele tj. Model 1 – model prewencji pierwotnej (43 samice szczurów) oraz Model 2 – model prewencji wtórnej (32 samice szczurów). Planowana liczba samic szczurów wynosiła 105, ale ostateczna liczba zwierząt uległa zmniejszeniu ze względu na wcześniejszą śmiertelność wybranych samic lub odmowę w treningu fizycznym. Modele te zostały podzielone na grupy w których wyodrębniono trzy poziomy intensywności treningu fizycznego oraz grupę kontrolną. Badania przeprowadzono w ośrodku badawczym dla zwierząt tj. Zakładzie Patomorfologii Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu. Samicom szczurów wyindukowano guza raka listwy mleczej przez podanie dootrzewnowo karcinogenu N – metylo- N-nitrozomocznika w dawce 180 mg/kg masy ciała, który został rozpuszczony w ciepłym roztworze NaCl i zakwaszony przez kwas octowy.

Doktorantka szczegółowo opisała procedury realizacji zaplanowanego zakresu badań a metody analizy statystycznej wyników są poprawne i nie budzą zastrzeżeń.

5. Wyniki badań

Doktorantka analizowała wyniki badań za pomocą programu Statistica 13.1 firmy Dell wykorzystując głównie testy nieparametryczne, gdzie różnice międzygrupowe (2 grupy niezależne) oceniono za pomocą testu Manna – Whitneya, a masa szczurów stanowiła jedyną cechę o rozkładzie normalnym w związku z czym zastosowano testowanie parametryczne (test t-Studenta). Natomiast przy wykorzystaniu testu ANOVA Kruskala-Wallis oceniono różnice międzygrupowe. Wyniki badań zostały przedstawione w 15 rycinach i 29 tabelach oraz uzupełnione komentarzem w tekście. Uzyskane wyniki pozwalają na jednoznaczną odpowiedź na postawione w pracy pytania badawcze.

Badania Doktorantki potwierdzają, iż w modelu 1 (prewencja pierwotna) aktywność fizyczna o umiarkowanej intensywności wpływa stymulująco na antynowotworową odpowiedź organizmu poprzez wzrost poszczególnych frakcji limfocytów, zwiększenie apoptozy komórek nowotworowych i zmniejszenie liczby guzów nowotworowych. Natomiast w badaniach modelu 1 nie stwierdzono zmian: w proliferacji komórek, w różnicach objętości guzów a także w braku wpływu treningu na czas indukcji guza.

W modelu 2 (prewencja wtórna) uzyskane w badaniach wyniki pozwalają stwierdzić, że aktywność fizyczna o wysokiej intensywności wpływa na zwiększenie apoptozy komórek nowotworowych a podejmowania aktywność fizyczna niezależnie od poziomu intensywności treningu nie wpłynęła na różnice w objętości guzów, liczbę wyindukowanych guzów na szczura, ale oddziałuje na czas indukcji guza. Doktorantka zaznacza, iż ryzyko polifracji komórek jest większe w grupie ćwiczącej o umiarkowanej i wysokiej intensywności.

6. Dyskusja

Podobnie jak Wstęp tak i Dyskusja została przeprowadzona przez Doktorantkę należycie i w sposób uporządkowany. Autorka dokonała właściwego studium literatury. W rozdziale Dyskusja Doktorantka odniosła się do wyników swojej pracy a także do postawionych w pracy pytań badawczych.

7. Wnioski

Przedstawione przez Doktorantkę Wnioski są bez zarzutu, precyzyjnie przedstawione do uzyskanych wyników i stanowią odpowiedź na postawione pytania badawcze i weryfikują hipotezy badawcze.

8. Piśmiennictwo

Autorka cytuje 187 prac głównie angielskojęzycznych autorów, z uwzględnieniem najnowszego piśmiennictwa.

Streszczenie

Na stronie 114 pojawia się nieliczny błąd interpunkcyjny „...”

9. Podsumowanie

Reasumując, oceniana rozprawa doktorska stanowi oryginalne zamierzenie badawcze i wnosi nowe treści do wiedzy z dyscypliny nauki o kulturze fizycznej. Praca jest starannie zredagowana, napisana poprawną polszczyzną i spełnia standardy opracowań naukowych.

W moim przekonaniu praca Pani mgr Anety Moniki Łomnickiej zatytułowana: *Wpływ wysiłku fizycznego na układ immunologiczny podczas karcinogenezy wywołanej N-metylo-N-nitrozomocznikiem u szczurów*”, spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim.

Pracę Pani mgr Anety Moniki Łomnickiej oceniam pozytywnie i wnioskuję do Wysokiej Rady Kolegium Naukowego, Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu o dopuszczenie Pani mgr Anety Moniki Łomnickiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Aneta Telegóra